

1111

2

3

4

5

6

Noorelt manalasse varisenud kaasõpilasi

Felix Nõmme ja Valter Mürki

mälestab sügavas leinas

**T. P. G. ja T. P. K.
õpilaskond.**

Suuri riigimehi ja väejuhte.

Aleksander Suur. Maailma kuulsaim väejuht ja vaimustav teo-
nimene. Kirj. prof. S. F.
Žebelev. Hind 1 kr. 75 s.

Giuseppe Garibaldi. Isamaalane
ja romantiline sõjakangelane,
kes võitles Itaalia vabaduse
eest ja ühendas Itaalia tervi-
kuks. Kirj. F. J. Snell. Hind
1 kr. 75 s.

Georg Washington. Mees, kes
väga raskeis oludes organisee-

ris sõjaväe, juhtis seda visa-
dusega kuni võiduni ja tõi
iseseisvuse P.-A. Ühendriiki-
dele. Kirj. C. Th. Jones.
Hind 1 kr. 75 s.

Abraham Lincoln. Ainult rahvale
elav vabariigi president, harul-
dane riigimees, orjade vabas-
taja. Kirj. A. Montgelas. Hind
1 kr. 50 s.

Caesar. Kirj. F. Toomus.
Annete suurus 140—160 lk.

Soodustatud tellimistingimused.

3 eri raamatut 4 krooni. Iluköide 50 senti eksemplar, rahva raamatukogu köide 40 senti eksemplar.

Tellides maksta raha Eesti Kirjanduse Seltsi posti jooksvale arvele nr. 20-36 või saata Seltsile kirjas postmarkides. Hinna ettesaatmisel tasub Selts raamatute saatekulud.

EESTI KIRJANDUSE SELTS — TARTUS,

SUURTURG 12. * TELEFON 6-01.

I I L

TARTU POEGLASTE GÜMNAASIUMI JA KESKKOOLI ÕPILASKONNA AJAKIRI

TOIMETUS: Vastutav toimetaja – õpet. J. Adamson, päätoimet. – P. Hubel,
tegevtoimetaja – V. Valter, toimetuse liikmed: V. Birk, L. Hindoala,
O. Linde, L. Märss, A. Tolpats,

II aastakäik.

VEEBRUAR 1935.

Nr. 2.

Mõningaid fakte Eesti iseseisvuse mõtte arengust.

Juba pärast 1905. a. revolutsiooni julgesid mõned optimistlikumad ja iseseisva mõtteilmaga eesti tegelased tähelepanu juhtida meie tuleviku poliitilistele suursihtidele, s. t. riiklikule iseseisvusele. Selliseid mõtteid avaldati vägagi tagasihoidlikult ja kõige kitsamas ringkonnas. Tolle aja elutöelisele vastavam oli küll autonoomse Eesti idee, mille esitajate hulgas leidis ka meie kooli viimase ja eelviimase klassi õpilasi. Peale 1917. a. revolutsiooni saigi domineerivaks seisukoht, mis nõudis Eestile autonoomiat kavatsetavas föderatiivses Vene vabariigis.

See nõudmine leidis täielikku pooldamist ka Eesti rahvuskogus. Mida enam selgunesid Vene riigi varisemise võimalused, seda enam leidis pinda Eesti iseseisvuse mõte. Enamline valitsusvõim ei tahtnud aga kuulda meie rahvuslikust iseseisvusest. Siiski avaldati parteidevahelise büroo poolt koostatud Eesti iseseisvuse deklaratsioon. Eesti iseseisvuse mõtte propageerimiseks avanes hea võimalus jaanuari alul 1918 Oleviste kirikus, kus peeti Eesti töörahva põllumajanduslikku kongressi. Sama tehti paar nädalat hiljem ka II eesti sõjaväelaste kongressil Tallinnas. 19. veebruaril võttis Maapäeva vanemate kogu vastu Eesti iseseisvuse manifesti, mis esmalt välja kuulutati Pärnus 23. veebr. õhtul. Tallinnas kuulutati «Eesti Maapäeva Vanemate Nõukogu» poolt riikliku iseseisvuse manifest välja 24. veebr. 1918. a. Manifest kuulutas „Eestimaa, tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides — tänasest peale iseseisvaks demokraatlikuks vabariigiks.“ 25. veebruaril loeti pidulikult ette iseseisvuse manifest k. 9 hommikul kõigis Tallinna kirikuis. Koolides loeti samuti manifest ette ja õpilased vabastati 25. veebr. õppetööst.

Eesti iseseisvuse manifesti alusel andis Maapäeva vanematekogu kõrgema võimu Eesti maa Päästekomiteele, kuhu kuulusid K. Päts, J. Vilms ja K. Konik. Päästekomitee erilise päevakäsuga avaldati esimese Eesti Ajutise valitsuse koosseis eesotsas peaminister K. Pätsuga.

Nii saavutasime jälle poliitilise iseseisvuse, mille olime kaotanud visa võitluse järele aastasadu tagasi. Käte võidetud positsioonid k o h u s t a v a d m e i d meie rahva parima tuleviku nimel!

J. Adamson.

Helilooja Dr. h. c. Aleksander Sprenk-Läte.

Meie vanema generatsiooni helilooja A. Läte sündis 12. jaanuaril 1860. a. Pikasillal Viljandimaal

kõrtsipidaja pojana. Pikasillalt asusid varsti ta vanemad Rebastele elama, kus on möödunud suurem osa L. lapsepõlvest. L. ema, omal ajal ümbruskonnas energilise lauljuhatajana hästi tuntud ja lugupeetud Helme kooliõpetaja Saksi tütar, oli toonud oma isakodust kaasa armastuse muusika vastu ja pärandas selle ka oma pojale Aleksandrile, kelles hakkasid vastavad anded õige varakult avalduma. Kaheksa

aastat oli poiss alles vana, aga tõmbas juba viiulit. Õieti esimest hoogu saigi L. õpetajalt Rossmannilt Rõngu kihelkonnakoolis, kuhu noor L. kooli läks 12-aastasena, ja kus tihti laulu- ja mänguharjutusi peeti. Hiljemini Valga seminaris õppides sai L. muusikas

põhjalikumalt juhatust dir. Zimselt, suurelt rahvalaulude armastajalt, kes oli tol ajal oma õpilaste muusikaliseks

äratajaks ja kasvatatajaks. Meie endised heliloojad ja muusikud, mõlemad Saebelmannid j. t. on ka Zimse koolist saanud äratust. Seminaril lõpetamise järele oli L. neli aastat Puhjas kihelkonna kooliõpetajaks, kust hiljem siirdus Nõkku kõster-kooliõpetajaks, kus ta teenis 17 aastat. Siin on Läte loonud: „Kus Põhja lahe kohiseb“ ja „Kuldrannake“ —.

Aastal 1895. läks tal korda astuda Dresdeni konservatooriumi, kus ta end

2 aastat täiendas muusikaliselt ja õppis komponeerimist. Aastal 1900 asus L. muusikaõpetajana Nõost Tartusse elama, kus praegugi elab. Siin moodustas ta asjaarmastajatest esimese eesti sümfooniaorkestri, millega ta kontserte korraldas. Orkestriga ja oma asutatud kooridega

kandis ta ka ette Tartus eestikeel-
ses tõlkes Haydn'i oratooriumi „Loo-
mine“, mis oli tol ajal suursünd-
museks. Heliloojana on Läte meie
muusikat suuresti rikastanud ja süven-
danud. Kõik ta laulud kannavad kind-
lat omapärast ilmet ja õige palju
neist on saanud rahvalauludeks.

Lugupeetud helilooja on 75 aas-
tat vana, kuid meie tunneme teda
veel kui elujõulist ja energilist ini-
mest. Soovime talle veel palju aas-
taid viibida meie keskel kogu eesti
rahva auks ja uhkuseks.

A. N.

Noist päevist.

Ferd. Linask.

Minevik on alati kaunim olevi-
kust. Iga möödunud aasta, kuu, iga
uus päev näitab varemolnut üha
meeldivamais värves. Kurvastused
kaotavad ajaga oma teravuse, rõõ-
mud omandavad päev-päevalt suu-
rema selguse. Ja mis jääb meie
mälestuste raudvaraks — see on
puhas rõõm.

Inimene elab tulevikule, kuid
see ei vabasta teda minevikust.
Minevikus ületatud raskused on sa-
geli selleks jõuks, mis hoiab meid
võimelisena ületama ka saabuvaid
ebameeldivusi.

Eks valmista kooliaegki sageli
pettumusi ning kurvastusi, kuid
siiski pöördume meelsasti tagasi
nende päevade mälestusile.

... Sa oled väike mees. Oled
vaevalt välja sirgund põlvpükstest
ja see on silmnähtavalt paisutand
sinu mehelikku iseteadvust. Kuid
peagi pead oma suureks kurvastu-
seks märkama, et see õilis omadus
ähvardab puruneda pisimagi rün-
naku puhul sellele üllale kantsile.

Sa oled tulvil optimismi, hädä
tahet, ilusaid mõtteid. Vahel küll
kihutab sind mingi nähtamatu ning
tajumatu koeruse-sarvik sooritama
mõnd vempu, mis ei meeldi neile,
kes peavad end kutsutuiks valvama,
et sinu ihu ja hing ei satuks huka-

tusse, kuid selgi juhul pole sa kind-
lasti seda teind halvast tahtest. Sa
oled suuresti pettund nende hää-
soovlikkuses, kui seda pisikest
„eneseväljendust“ kviteeritakse nuht-
lusega, mis tundub sulle inkvisitsi-
oonina.

Kuid see pettumus on kiiresti
haihtuv. Peagi ei ole sellest säi-
lind enam mälestustki.

Teinekord oled sa mingisugusel
„inimlikul“ põhjusel jätnud sisesta-
mata oma aju need ja need terad
vaimlisest viljasalvest, kuid see prilli-
dega või prillideta mees pole sellega
põrmugi rahul ja märgib selle tõen-
duseks oma saladuslikku, kooli-
poisile ainult väljastpoolt nähtavasse,
märkmikku numbri, mis moodustab
poolitamisel murru.

Siis tõmbub pilve sinu südame-
rahu pilvitu taevas ja sa kirud en-
damisi juhust, et selle uudishimuliku
mehe pilk juhtus just sinu vagale
palgele. Aga seegi häda laseb end
peagi hüvastada.

Halvem on lugu, kui see armas
inimene omas suures lahkuses ei
unusta seda uudist teatamata sinu
koduseile võimukandjaile.

Siis on kaks ora korruga tules.

Sa aimad, et sinu vastu sepitse-
takse vandenõu.

See kasvatab sulle okkad selga.
Ja miks oled siis sina süüdi, kui
mõni sind silitada tahtes kriimustab
oma kätt?

Kuid mõistlikkude meeste seltskonnas
järgneb igale pahandusele lepitus.
Sinu tuju-temperatuur tõuseb
madalseisust normaalsesse kõrgusse.

Kui sul ei puudu veidigi hääd
tahet, siis ei tarvitse sa semestri
lõpul häbeneda oma töötulemuste
arvulisi väljendusi. Poleks see
vastuolus sinu aastate ja tempera-
mendiga, võiksid panna jalad sei-
nale ja vilistada.

Aga sul pole selleks aega.

On ju nii palju asju, nähteid ja
võimalusi, mille kohta sul puudu-
vad isiklikud kogemused. Ja koge-
musi, neid on sulle vaja. Hädasti vaja.

Sa püüadki neid saavutada, kuigi
mõnesti pead omi taotlusi varjama
nende eest, kelle kätte on antud
vägi ja võimus sinu üle. Sest need
millegipärast püsivad arvamusel, et
sa oled liiga noor mõnesuguste koge-
muste jaoks. See ja see ei sobi-
vat noortele. Kui kasvad, eks siis
jõua sinagi seda kaasa teha, öeldakse.

Aga sa ei tahagi ju omandada
harjumusi, mis pole sobivad sulle!

Sa tahad vaid teada, mis on see,
mis pole lubatud sulle! Aga keeld
püsib.

Ja mis teed sina, väike mees?

Kui sind ei lasta avalikult pista
igale poole oma uudishimust süge-
levat nina, siis leiad sa ometi selles
varjavas plankaias oksaaugu, mille
kaudu võid vaadata keelatud maa-
ilma käs või ainsa silmagagi.

On ju ammutunud tõde, et kee-
latud vili on eriti magus, kuigi
tema toiteväärtus on kahtlane.

Aga siis leiad sa, et see keela-
tud lõbu ei valmistagi sulle mingit
rõõmu. Ja sa ei mõista, miks tehti
see huvitavaks ning ihaldatavaks
igasuguste vetodega.

See kinnitab sinu iseteadvust.
Sa tunned, et oled tugevam, kui
sinust on julgetud loota. Sinu
jaoks ei peitu hädaohtu sääl, kus
seda arvasid nägevat need, kellele
on kõik lubatud.

Pidevalt jätkub sinu areng —
kaudu lubatud kogemusi.

Ja ühel hää! päeval märkad sa,
et üks silmapaar on sulle hoopis
meeldivam teistest.

Aga siis pole sa enam väike
mees.

Vabrikus.

*Oh häda! . . häda! . . Lõikav vile. . . Seisak töö! . .
ja hulgil mehi, naisi kokku tungleb. . .*

Mis juhtus? . . Hirm neil vaateis eksleb, põleb. . .

Kes? . . Kuidas? . . Hoova man ta oli äsja töö! . .

Näe veri! . . Oh õud! . . Keha purustatud siin! . .

Vend, meie! . . Abi! . . Ümberseisjad vaat'vad,

Kõik surma irvitavat lõusta tundvad. . .

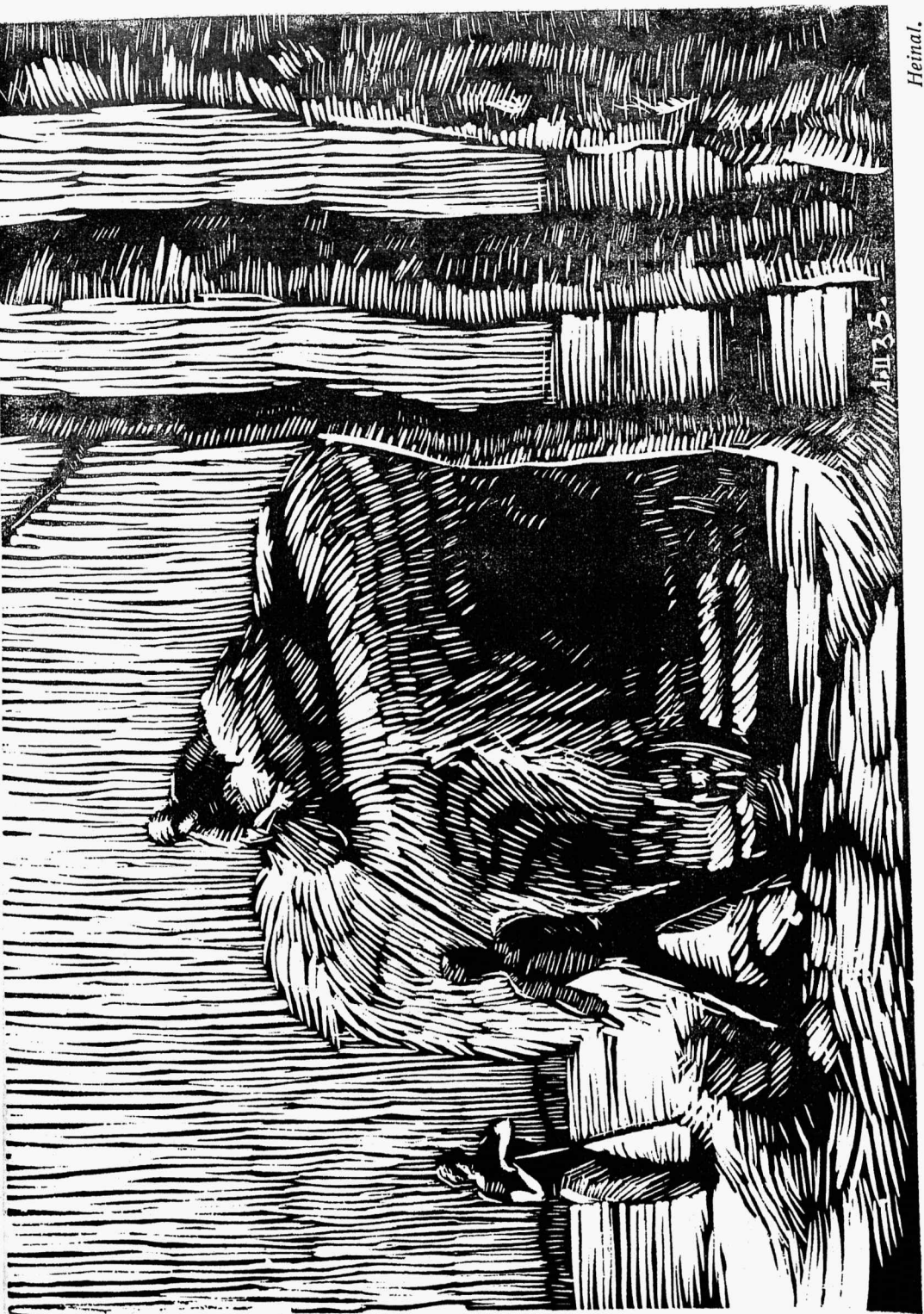
Pilk maan — nii seis'vad sajad — mõtteis sünge piin. . .

Ent vile. . . Oig'vad hammasrattad. . . Algab töö,

mäng eluga, kun sund'jaks on leib. . . Naera! . .

kord homme vast on sinul osaks surra,

kuid turg nüüd vajab kaupa — seda toodab töö.

Heinal.

11135.

V. Birk.

Elekter majapidamises.

Praegusel ajal on elektrivalgustus muutunud igapäevaseks nähteks seal, kus elektrivool olemas. Kahjuks ei saanud kuni tänapäevani seda aga öelda elektri kasutamise kohta majapidamises. Alles viimasel ajal on elekter ikka rohkem ja rohkem poolehoidu hakanud võitma ka majapidamises ja meie turule on ilmunud hulga igasuguseid elektririistu, mis välismail juba ammu on leidnud kindla tarvitajaskonna.

Majapidamises kasutatavad elektririistad jagunevad kahte suurde rühma: 1. el. soojuseriistad; 2. el. mootoriga töötavad riistad. Esimestest kõige laialdasema poolehoidu on võitnud elektritriikraud. Selle pääosaks, nagu kõigi teistegi elektrisoojuseriistade juures, on n. n. kütte-element. See on peenest, suure eritakistusega, harilikult kroomnikkeltraadist tulekindlale, isoleerainest alusele (vilgukivi, mikaniit) mähitud mähis, mis kuumeneb voolu läbiminekul ja annab edasi soojust triikraua alusele. Kütte-element, kahe mikaniidist plaadi vahele asetatult, kinnitatakse poltide ja malmplaadi abil kõvasti triikraua alusplaadi külge. Kütte-elementid valmistatakse triikraua otstarbe järele 400—600 W võimsusetarvitusega. Raskuse järele jagunevad el. triikraudad: 1. kergete pesude triikimiseks, raskus 2—2,5 kg; 2. raskete pesude triikimiseks, 3—3,5 kg; 3. rätsepate triikraudad, 6—8 kg; 4. reisitriikraudad, 1,3—2 kg; Keskmise el. triikraua hind meie turul on 8—9 kr.

Viimasel ajal on hakatud el. triikraudu valmistama automaatse temp. reguleerijaga. See katkestab voolu, kui temp. tõuseb üle teatava piiri, ja lülib voolu sisse, kui temp.

langeb alla teatavat piiri. Säärase automaadi töötamine põhjeneb asjaolul, et kuumenemisel kaks isesugust metalli paisuvad ebavõrdselt. Uuemad el. triikraudad on ehitatud ka astmelise kütte-elementiga nii, et vastava lüliliga abil on võimalik reguleerida triikraua põhja temp. triigitavale esemele vastavalt. Need triikraudad on aga võrreldes harilikku el. triikrauga õige kallid.

Olgugi et el. triikraud on halvemaid el. soojuseriistadest (suur soojuse kadu kiirgamise tõttu), siiski on ta oma lihtsa käsituse, kiire töövalmisoleku (6—7 min. jooksul läheb kuumaks) ja puhta töötamise tõttu peaaegu täielikult tarvitamiselt eemale tõrjunud vana puusütega köetava triikraua.

Iga päevaga võidab elekter ikka rohkem poolehoidu ka köögis keetmisel ja küpsetamisel, seda peamiselt soojuste abiallikana, kus ta priimusega õige kõvasti võistleb. Iga leegiga soojuseallika halvaks küljeks on suits, mis tekitab nõge ja tahma ning raskendab puhtuse ja tervishoiunõuete täitmist. Leek tarvitab põlemiseks õige palju õhku, mille soojendamiseks asjatult soojust läheb. Ka ei saa kõike leegi soojust kasutada, vaid palju läheb kasu toomata korstnasse. Neist puudusist on elektrisoojus täiesti vaba, ainult soojusekadu esineb vähemal määral. Priimuse leek on kõrge temperatuuriga ja jaotatud ebaühtlaselt keedunõu põhjale. Soojusehulga reguleerimine on võimalik leegi suurendamise või vähendamise abil. Seejuures jääb aga leegi temp. muutmata. Kõrge temp. leek aga söestaks toidu, seepärast peab juhtima soojust läbi rasva või vee toidu juurde. Rasva ja vee

soojendamiseks kulunud soojus on aga meil läinud kaotsi. El. keedunõu juures on üksikute kütteelementide sisse- või väljalülitamise teel võimalik soojuse hulka ja temp. vastava toiduga koos kõlastada, sest ümberlülitamise teel ei ole võimalik muuta mitte ainult äraantavat soojuse hulka, vaid ka temperatuuri. Soojuse ülekandmine el.-keedunõu juures sünnib peamiselt kiirgamise

kaua aega püsib ilus. El. keedunõu kasutamine ei piirdu mitte üksnes kööbiga, vaid seda on võimalik tarvitada igas kohas, kus vastav seinakontakt või erilise vehkontaktiliga lambipesa olemas.

Nagu kõigest sellest näha, ei olegi el. keeduriistad voolu ja eneste kallidusest hoolimata nii ebaökoonoomsed, nagu vahest esimesel silmapilgul paistab, vaid soojuse abi-

T. P. G. isetegevuse juhid 1934/35. õppeaasta käesoleval poolaastal.

Istuvad: L. Hindoala — Kujutava Kunsti ring; A. Tolpats — õpilaskonna vanem; direktor V. Neggo; V. Valter — Ringide üldjuhataja; B. Allik — Loodusteadusring. Seisavad: H. Pavlin — Enesekasvatusing; P. Hubel — Humanitaarring; V. Sild — Fotoring; E. Hansi — Spordiring ja G. Kiiman — Malering. Puuduvad: I. Simm — Tehnikaring ja H. Jaik — kooperatiiv.

teel, mis on ühtlaselt jaotatud üle terve keedunõu põhja. Seega el. keeduriistade juures võib rasva ja vee hulka vähendada miinimumini. Toidu keema hakkamisel on üksikute kütteelementide väljalülitamise teel võimalik energiakulu kokku hoida, sest edaspidine keemine sünnib iseenesest auru ja saadud soojuse mõjul. Peale selle on el.-keedunõu hääks küljeks veel see, et ta omab nägusa, nikeldatud kere, mida on kerge puhastada ja mis

allikatena majapidamises võivad nad julgesti võistelda priimusega.

Tähtsamaks elektrikeeduabinõuks on kütteleplat. See on kolmele jalgale asetatud malmplaat, mille all asub kütteelement, mis soojendab plaati, kuhu asetatakse keedunõu. Keedunõu peab olema silindriline ja lameda põhjaga, ligikaudselt sama läbimõõduga kui kütteleplat. See on selleks, et vältida suuri soojusekaotusi. Eriliste kiirgamiskütteleplatide juures on võimalik kasu-

tada ka sääraseid keedunõusid, mil-
 lede põhjad pole täiesti tasased.
 Neil küttelehtedel puudub päälmine
 malmplaat ja nad annavad oma
 soojuse otseselt kiirgamise teel üle
 keedunõu põhjale. Küttelehte val-
 mistatakse ka astmeliste küttele-
 mentidega võimsusega 600–1500 W
 ja läbimõõduga 180, 220 ja 250 mm.
 Hinnad neil on 20–30 kr.

Elektrikeedunõus on küttele-
 ment ja keedunõu ühendatud üheks
 tervikuks, kusjuures küttelement
 asub tavaliselt keedunõu põhja all.
 Neid ei ole võimalik nii laialdaselt
 kasutada kui küttelehte, seevastu
 on aga nende soojusekadu märksa
 väiksem ja tee, kohvi, munade jne.

Kui kõrgemad sfäärid kutsuvad . . .

keetmine tuleb nendega pisut oda-
 vam. Keedunõu maht on 1–2 liitrit,
 millise vedelikuhulga nad ajavad
 keema umbes 10 min. jooksul.
 Nende kasutamisel tuleb silmas pi-
 dada, et enne voolu sisselülimest
 keedunõu oleks täidetud kuni $\frac{1}{3}$
 oma kõrgusest vedelikuga, muidu
 võib kütteelement läbi põleda. Ka
 enne nõu tühendamist tuleb vool
 välja lülida. El.-keedunõud mahuga
 1–2 l. maksavad 12–18 kr.

Erilise konstruktsiooniga on
 spetsiaal el. kohvi- ja el.-teekannud.
 Nende hind on aga õige kõrge ja
 seepärast leiavad nad ka vähe kas-
 utamist.

Vähema veehulga (kuni 1 liiter)
 soojendamiseks on turule lastud
 erilised n. n. sukelduskeetjad. Need
 on aasakujulise plekist kesta sees
 asuvad kütteelementid, mis pistet-
 takse vette, mida tahetakse soojen-
 dada. Sukelduskeetja tuleb asetada
 enne vette ja siis vool sisse lülida.
 Keetmine lõpetatud, tuleb toimida
 vastupidi. Sukelduskeetja on õige
 praktiline riist näit.: klaasitäie tee
 keetmiseks kulub umbes 0,5 s., samuti
 1–2 muna keetmiseks, suuloputuse
 või habemeajamise vee soenda-
 miseks jne. Ehitatakse neid võimsu-
 setarvitusega 200–1000 W. Nende
 hind, vaatamata lihtsale konstruktsi-
 oonile kõigub 4–5 kr. vahel.

Suuremates elektrimajapidamis-
 tes kasutatakse veel suurema vee-
 hulga soojendamiseks elekterboile-
 reid (mahuga 5–120 liitrit). Ka on
 tuntud saksa firmad „A. E. G“ ja
 „S. S. W.“ meie turule saatnud
 üksikuid suuremaid sisseseadeid,
 nagu el. praeahjud, praepannid,
 pliidid jne. Meie oludes, kus pui-
 duküte on võrdlemisi odav ja elektri-
 hind õige kallid, on säärase sisse-
 seadete kasutamine õige kahjulik ja
 seepärast jäävad nad meile esialgu

tulevikuunistusiks. Seevastu väikesevõimsusega el.-keedunõud, nagu ülaltoodud el.-keeduanum ja sukelduskeetja, on õige praktilised näit. maaõpilasile, kes sageli nädalapäevi külma toiduga läbi peavad ajama.

Ruumide, (näit.: vannitubade jne.) soojuse täiendajaiks kasutatakse sageli el. kiirgamisahjusid. Nad on varustatud plekist reflektoriga, mis juhib soojust kindlas, soovitud suunas. Reflektori keskel, võrega kaitstult asub portselaanrullile mähitud takistustraata, mis töötamisel hõõgub punakalt.

El. soojuseriistadest kasutatakse veel el. jalasoendajat (plekk-kastis asuva kütteelemendiga) ja el. soojenduspatja. Viimane on tihedast pehmest riidest padi, mille sisse on õmmeldud peened traatspiraalid. Need padjad on varustatud ka astmelise temp. regulaatoriga ja kaitsega. Temp. on võimalik reguleerida 55, 65 ja 75 kraadile. Kasutatakse neid haigete ja laste juures.

Teise tähtsama grupi el. majapidamiseriistadest moodustavad el. mootoriga töötavad riistad. Neid kasutatakse aga veelgi vähem kui el. soojuseriistu, sest nad on õige kallid.

Tähtsam el. mootoriga töötav riist on el. tolmuimeja. Tema tähtsamad osad on el. mootor, õhkturbiin ja filter. El. mootori abil käima pandav õhkturbiin sunnib õhku endast suure kiirusega läbi voolama, imedes õhuga ühes ka prahi ja tolmu vastava ava kaudu endasse ja puhudes puhta õhu läbi filtri uuesti välja. Tolm ja praht jäävad filtrisse, kust nad pärast jälle välja kallatakse.

Tolmuimejat kasutatakse peamiselt vaipade, mööblite ja riiete tolmust puhastamiseks. Nad leiavad

oma kalli hinna (150—170 kr.) tõttu kasutamist peamiselt seal, kus nendaga on palju töötamist (näit.: vööraaste- ja haigemajades).

Juuste ja vähemate pesutükkide kuivatamiseks kasutatakse sageli sooja õhu dušši ehk juustekuivatajat. Ta koosneb pisikesest el. mootorist, tiibadest õhuvoolu tekitamiseks ja kütteelemendist, mis kuumendab torust läbivoolavat õhku. Juustekuivataja on varustatud kaheastmelise lüliljaga. Alul lülitakse mootor tööle ning torust voolab välja külm õhk. Lülijat teisele astmele keeramisel hakkab kütteelement soojendama torust väljavoolavat õhku. Aparaaadi võimsuse tarvidus on umbes 500 W ja hind 25—30 kr.

Välismaal on laialdase poolehoiu võitnud väike 200 W võimsusega massaaži- ehk sportmootor. Mootori mõlemapoolsele otsale on kinnitatud ekstsentrivid, millede külge omakorda on kinnitatud masseeriva lindi otsad. Ekstsentrivid muudavad mootori võlli tiirleva liikumise edasi-tagasi-liikumiseks, mis lindi poolt kahale üle kantakse. 1. min. jooksul teeb lint umbes 1500 10 cm pikust edasi-tagasi liigutust. Sääraseid sportmootoreid kasutatakse kodus hommikuseks masseerimiseks, haigemajades, saunades jne.

Praegusaja tehnika on loonud veel hulga el. aparate, mis aitavad majapidamist lihtsustada ja moodsamaks muuta. Meie kodumaa elektrifitseerimine on aga veel algastmel ja seepärast on meil võimatu kõiki neid uuendusi ära kasutada. Elektri ja ülaltoodud elektririistade tarvituselevõtmisega majapidamises astuksime aga siiski ühe sammu moodsale elule lähemale. Sellest ei ole kasu mitte ainult tarvitajal, vaid ka elektrijaamal, sest jaama koorem

muutuks ühtlasemaks, kuna maja-
pidamises ei kasutatakse peamiselt
päeval ja suvel, mil valgustusvoolu
koorem puudub. Ühtlase koorma

puhul muutuksid aga jaama ülal-
pidamise kulud vastavalt vähemaks
ja tarvitajal oleks põhjust loota ka
voolu hinna langust. J. Tammiste.

Valges liivas ja meres.

On, nagu oleks tükk päike-
selt langenud maa peale, tuline on
liiv ja õhk lausa põleb. Õrnalt kõ-
ditab see peen lumivalge liiv lama-
jaid, kes seal mõnulevad, aegajalt
mere lainetesse kadudes, et kuumu-
selt tekkinud roidumust muuta
ümber sädelevaks elavuseks.

Eriti palju on suplejaid ranna-
salongi juures, kus tihe põõsastik
kaitseb paljast ihu igasuguste tuulte
eest. Mere kibe-soolases vees elab,
supleb ja ujub tihe mass, kilgates
rõõmust ja mõnutundest, pillub
kirjuvärvilisi suuri palle ja sõidab
süstades, mis lainel hõljudes tule-
tavad meelde saledaid luiki. On
neidki, kes rühivad kaugemale
merre, sinna, kus vesi jalgade all
hakkab lööma keerdu ja lainete
harjul on näha valget vahtu. Siin
kurrulisel veel ujuvad nad selili, lase-
vad lüüa suhu kibedat vett, puristavad
ja sülitavad siis tükk aega hiljemgi.

Tore on olla Pärnus supelvõõ-
rana, siis võib supelda parimas
kohas, jalutada kuulsa „baade-pargi“
kõvadel pruunidel teedel. Tohivad
seda ju kõik, kuid on olemas häbi-
tunne, mis sunnib vaesemaid pu-
gema peitu jõukate teravate silmade
eest, lipsama vargsi läbi pargi, et
tõusikute lastel poleks lõbu pilgata
ja näidata keelt neile nende viletsa
ja armetu välimuse pärast. Ranna-
salongi on nad näinud ainult väljast-
poolt, sisse pole nad saanud, sest
neil pole ju rahagi sinna minemi-
miseks. Tavalisele Pärnu elanikule
äärilinnast on kõik supellinna muga-

vused ja lõbud peaaegu eranditult
kuskil kaugel sinavate mägedena
säramas. Need näivad küll lähedana,
kuid neid saavutada on raske:
vahel on suured seltskondlikud ja
rahalised müürid.

Lumivalgel liival kõndisid teiste
hulgas ka kaks poissi. Üks oli um-
bes 10-, teine 16-aastane. Rõivad
olid neil lihtsad, vahest räpasedki.
Särgi kaelusest paistis päikesest
pruunistatud keha, säärane nagu
evisid kõik nendesarnased poisid,
kes mängisid tolmustel tänavatel,
ajasisid jõel palke vabrikutesse, või
ladusid laudu „staablitesse“. Koos
olid nad tulnud läbi linna ja ranna-
vahelise karjamaa, mis oli porine,
loomadest sõtkunud ja täis kraave,
mille sopases vees ujus teravaokka-
lisi raudkiisku. Ruttu rõivastusid
nad lahti ja peagi karastas mere-
vesi nende kõhnu kehi. Nad armas-
tasid merd. Kui nad olid näinud
teda esmakordselt, oli ta tintmus-
talt keenud, mühisenuid ähvardavalt
ja uhtunud pargipõõsaste juuri. Siis
oli meri neid, vennakseid, võlunud
ja nad olid teda võimalikult sageli
külasthanud, et imetella seda suurt
ja võimsat avarust, mis laius suure
vee kohal. Talvelgi, kui paks lumi
mattis oma alla aukliku karjamaa,
mida ületada vaestel poistel oli pea-
aegu võimatu, vaatlesid nad sära-
vaid jääkuhje kaugel rannal, mis
ahvatlesid oma muinasjutulise väli-
musega. Eriti noorem vendadest
igatses sinna, sest vanem oli juba
olnud sääli ja leidnud, et nad polegi nii

kenad lähedalt vaadatuna. Nüüd jää asemel meelitas kuumust õhkav liiv ja nad hullasid kaua valges liivas ja meres.

Nad pritsisid veega ja ajasid teineteist taga, harjutasid ujumist vee peal ja vee all. Varsti aga väsisid ja tulid puhkama liivasele rannale. Noorus õhutas neid taga ja pubkeajalgi nad vallatasid kergelt.

Nii veetsid nad tundide möödudes aega meres ja selles valges liivas, puhtas liivas, mis on sama armuline vaestele kui rikastele. Omamoodi saatsid nad aja mööda oma-suguste keskel, hoopis teisiti kui poisid ja tüdrukud eemal, rannasalongi juures, kes sõid kooke ja jõid limonaadi. Nad nagu ei märganudki, et seal elasid ja mõnulesid rikkad. Ometi nende hingedes oli tekkinud aimdus vahest, mis alandab ja orjastab vaeseid ja vaeste lapsi, eraldab jõukaid töölistest, Rääma — „vaeste patuste alevi“ — elanikke südalinna rikkaist. Noorem teadis seda oma tundelise hingega ja temagi silmade ette olid kerkinud sinavad mäed. Ja nende poole püüdis ja ihkas temagi. Ometi hoidus ta kõrvale rannasalongist ja üldse sealt, kus oli rikkaid, sest teda oli sügavasti haavanud ütlus ühelt rannasalongi teenrilt, kui ta oli vaadanud sisse selle ilusa maja uksest keset lillepeenraid ja ilupõõsaid.

„Poiss kurat, mis sa nuhid siin? Kasi minema, muidu. . . Viimaks näppad veel midagi!“ — oli too mees sinises livrees kullaste nõõpidega käratanud. Nüüd näis rannasalong talle templina ja härraslapsed ta silmis tõusid ebajumalate tasemele.

Kaua aega ei vaevanud laps end otseselt selliste arutlustega. Ta oskas ju midagi paremat: mängida, mängida. Mängis kuumas liivas ja meres, mis kohises nii talle kui ka

noile, kes seal kõrgel mägede nõlvakul juba päris tipu lähedal sinavas vines elasid ja võisid igal ajal sirutada käe särava tipu järele. Vennaksed aga tuhnisid tuhkjäs liivas ja patsutasid jalgadega soojas kaldavees, kilkasid ja hüplesid nagu tobutud konnad, määratud pori- ja liivapudruga. Vahetevahel nad siiski jooksid supelmajade juurde, et näha neid rikkaid. Kui varsti olid nad jälle omal kohal tagasi, sest siin nad võisid häbenematult poriga oleskleda, omamoodi täiuslikku õnne uppuda.

Jälle sammusid nad üle sõtkutud ja röpase karjamaa. Kõndisid tüki aega piki liivast sillutamata tänavat — kodu poole, mille tolmus hullasid lapsed — vaeste patuste alevi lapsed. Nemadki kaks said varsti poiste salka kuuluvaiks, kes liivas mängisid lehmade keskel jalgapalli ja vanade vene vaskrahadega peksid mängides vastu majaseinu. Nii möödus päev ja tunti lõbu liivast, merest ja isegi tolmust, mis tänavail kõike kattis. Õhtuks vaikis aegamööda kõik, ainult mõni ema kutsus lapsi tuppa, laulatas keegi kuskil või haugatas mõni koer.

Sellal rannasalongi eredasti valgustatud ruumes hõljusid tantsivad paarid ja kelderid kandsid laudade vahel veinide ja viinade pudeleid. Korkide paukumine kostis haval kitarri helide keskele ja lauldi sulavat õrna havai laulu lõunamere paradisist ja muinasjutulise elu üle Tahitis. Muinasjutt. Eks ole siingi suur elu muinasjutt. . . Kuid pargis jalutlesid uhked paarid, rannasalongis voolas vahuvein ja konjak, tuikudes ja lallutades mindi koju. . . Kõike seda jälgisid ahnelt nii mitmedki silmapaarid, mis nägid sinavaid mäetippe lähedalt, kuid ometi kättesaamatus kauguses. Nägid muinasjuttu muinasjutulisest Pärnust. . . L. M.

Gustav Sule juures intervjuul.

Sule spordikarjäär algas 1927. a., millal ta esmakordselt võistles avalikkudel võistlustel. Suuremateks ja kaasakiskuvamateks olid siis kesk-koolide spordiolümpiaadid. Sule heitis oda juba üle 60 meetri ja 1929. a. 62,70 m. Paar aastat hiljem Eesti esivõistlustel Sule lennutas juba oda 66,02 m ja samal aastal Tartu „Kalevi“ juubeli võistlustel 69,54 m. Sule tookordne vise oli 1931. a. kogu maailma parim saavutus. Arvatavasti odaheite maailmameistri Järvis metsik areng

sunnib Sulet uue stiili otsimisele, mis ta senisesse arengusse toob peatuse. 1933. a. märgib A. Klumberg Sule viketehnikas muutust, ja selle tagajärjel ilmnevat väikest tagasiminekut. 1934. a. näitas kaotus Eesti-Soome maavõistlusel, et Sule oli ummikusse sattunud; sellest leidis ta aga kohe väljapääsu ja heitis Tartus üle 70 m piiri — 71,48 m. See suur spordisaavutus oli Matti Järvis 76,66 m rekordheite kõrval hooaja maailma teiseks tagajärjeks.

Peale hiilgavate tehniliste tagajärgede, mis Sule tõstavad maailma esimeste hulka, on Sule seljataga veel rida suurvõite. Arvestades asjaolu, et Sule on järjekindlalt igakordsel kohtamisel võitnud sakslast Weimanni, kes tehnilise tagajärjega seisab maailmas teisel kohal, peame kahlematult lugema Sulet Matti Järvis kõrval teiseks suurimaks odaheitjaks maailmas.

Eraelus on Sule üliõpilane, õpib majandusteadust ja lõpetab ülikooli käesoleval aastal.

Meie ajakirjale seletab odameister ise järgmist: „Olen sündinud 10. mail 1910. a. Sel ajal, mil hakkasin sportima, toimus kogu Eestis sportlik uuestsünd ja mindki haaras teataval määral spordivaimustus. Tegeldi õige mitmesugustel aladel, iseäranis koolis. Takistusena sellel sportlikul arengul oli see, et puudusid vajalikud õpetajad, kes oleksid annud näpunäiteid kasvavatele noorsportlastele. Ka tehti takistusi, et sport ei viidaks mitte rekordspordini, milline keeld minu arvates oli aga täiesti absurd. Rekordi saavutamine vajab parima kvaliteediga sportlast ja selleks on ka tarvis sisejõudu, mis paljudel puudub.

Rekordide jahil.

Iga sportlane aga ei oska endale õiget eriala valida, ja peasi on see, et ei osata treeninguid reguleerida. Nagu ma juba eespool mainisin, puudusid vajalikud õpetajad, kes oleksid õpilastele-sportlastele andnud näpunäiteid spordi alal ja oleksid neid juhtinud kõrvale väärnähteist, mis käivad kaasa ületreeninguga, ning oleksid neile sisendanud seda sisemist jõudu, mis oleks neid lähedamale viinud rekordspordi tasemele. Sellegi pääle vaatamata peeti koolinoorte keskel rida võistlusi ja isegi vägagi suurel arvul, kuna nüüdseid võistluskeelde varemini ei olnud. Tõesti, ma ei saa aru, mida on püütud praeguste võistluskeeldudega kätte saada? Neile inimestele, kes spordist eemal seisavad, jääb sportimise mõte väga tumedaks. Milleks sportimine? Igapäevaste käte ja jalgade liigutustega inimene muutub nagu tuimaks masinaks. On tarvis vaheldust. Kui olin koolipoiss, soovitasid mulle õpetajad, et ma loobuksin spordist. Aga kuidas võisin ma seda jätta, kui see mind huvitas ja võib-olla ka arendas rohkem kui mõni igav tund koolis. Spordi alal mõtleb iga

inimene iseseisvalt ja tungib ise sügavustesse.

Küsimus, kas harrastada rekordsporti või mitte, on lahtine ja vägi vaieldav. Me võime ka küsida, kas saame läbi kultuurita või peame seda siiski arendama. Viimase küsimuse püstitajaks olid juba 18. sajandi eri vaimulaadiga isikud. Praegusel ajal on selle üle vaielda täiesti mõttetus. Igal pool tehakse spordi arendamiseks väga palju, väljaarvatud mõned meie linnad. Nagu me teame, on paljudes välisriikides koolipoiste elu sportlikus mõttes palju parem. Ma arvan, et mahajäänuil oleks sellele ka aeg järele jõuda.

Minu soov oleks, et koolides Inglismaa eeskujul lubatagu vabalt spordi alal tegutseda ja püütagu ikka rohkem ja rohkem seda ala elustada. Tuleks näidata, mis on spordis positiivset, ja seda just moodsa spordi kaasabil. Võidu põhimõte on kindlasti väga tähtis. Keskkooliõpilane võib olla puutub sellega spordiväljal esimest korda kokku. Oleks soovitav, et ta oskaks hinnata seda hiljemgi ja selle kasuks töötaks ka väljaspool kooli.

J. Ä.

Kevade lävel.

*Esimesis kevadilmus jaheduseha.
Taevojafoonil pilvi villahalle,
Tuulelennulist aurupalle,
Väsimatul, kiirel lennuul üha.*

*Kuumuv päike neelab lumituha,
Hoovin varjulisi lumevalle,
Rebib katteid talisalle.
Tuulehõng on habras püha.*

*Sillerdades voolab kevaadvool.
Täitvad tulvil talikülma teed
Võimsad, vabad, vallalised veed.*

*Aasta päevi ketrusel on sünni pool.
Elu elustada tema hool.
Kevadtunded, päevoad armsad need.*

— I. —

21. I. 35

V. Birk.

Kui elutuli kustub.

T. P. G. õpetajate mõningaid iseloomujooni.

(järg.)

Nieländer, A. Huvitav, veenva jutlemisvõimega ja küllaldaselt iseteadlik muusikaõpetaja, kelle õlul lasub raskeima kohustisena T. P. G. õpilaskorkestri väljaõpe. Eelistab liikuda käed seljal ja sabakuues, milline imehästi sobib tema alati pidulik-muheleva meeoleu juurde. On ihu ja hingega õppeaine küljes: jagab poisid häälematerjali järele gruppidesse ja õpetab aiva imekähku vahelduvaid laule. Vahel, kui tunnis tekib põhjendamatu üle-meelik meeoleu, siis tal on viisiks korduvalt nõuda rahu, ja kui ta nõudele ei osutata siiski tähelepanu siis ta ähvardab kasutada oma „sugulust“ inspektoriga ning viimase „täidesaatvat“ võimu tarvitusele võtta. Tavaliselt aga saavutatakse hää vahekord sellega, et süüdlased vabandavad ning lauldeski katsuvad „tabada“ õigeid toone. Eraelus mainitud pedagoog tegeleb komponeerimisega, mitmete-setmete laulukoordine juhutamise ja muudegi muusikavalda puutuvate toimingutega.

Nõmmik, J. Võrdlemisi noorusliku välimusega kunstnik, kes arendab õpilasis värvimeelt ja „kainite kunstide taistingut“. Jutult tagasihoidlik, oskab ta siiski oma lauseisse tihti otse „häbematult“ peent huumorit segada. On ka tublisti nii kodu- kui ka välismaal matkannud. Omab hiilgavaid teadmisi mitmesuguseist kunstialadest ning ehitusstiilist. Viimast omadust kasutab sageli ekskursioonide eel õpilastele juhiseid andes külastatavate kohtade kunstiväärtuste suhtes. Koolis tegeleb lisaks veel raamatukogu juhatajana. Tarviduse korral, pidude eel nõiub koolisaalist dekoratsioonide

abil välja mingi veetlev-võluva muinasjutulossi. Erihuvideks on kunstilist naudiugut pakkuv suusasport. Lisaks tegeleb ta ka akvaarell ning õlimaali deloomisega, millistega ta arutihti k./k. „Pallase“ kunstinaätustel esineb — ja tagajärjekalt, eriti viimasel ajal, kus tema tööd on leidnud üldist tunnustust.

Otsing, E. Mustajuukseline, noorusest sädelev ja sportlaslikult saleda kehaehitusega sõjaliste õpustele instruktor, noorem-leitnant. Oma alati lõbusa ilmega näib ta õpilastessegi tahtvat sisendada põhimõtet: „keep smiling!“ Tundides vastava õppekava kohaselt selgitab lahingu keerdküsimusi, tulirelvade liike, eriti aga armastab ta rõhutada kaitseväelaste õilsaid omadusi. Suvatseb tihti ka tänavail jalutada, et „puhtast inimarmastusest“ aetuna pakkuda vastutulevatele õpilasile võimalust teretamist praktiseerida. Eraelus külastab vahetevahel ka pidusid, et igapäevasele „tüütavale“ rividrillile ja taktisammule vahelduseks ka tantsusamme harrastada. Poisid eranditult on talt kõik väga „sisse võetud“. Nii kord keegi keskkooli noorema klassi uudishimulik õpilane leidis olevat üsna loomulik temalt eht sõjamehelikult pärida: „Härra leitnant, kas te viie-ballil ka olite?!“ — Ning kahtlemata tookordne jaatav vastus on palju kaasa mõjunud kõnesoleva isiku populaarsuse tõstmiseks õpilasperes. Teda iseloomustab ilmekalt ütlus: „Noored armastavad noori!“

Ottas, H. Ainuke armastatud ja lugupeetud naispedagoog T. P. G. õpilasperes. Tegeleb eesti keele

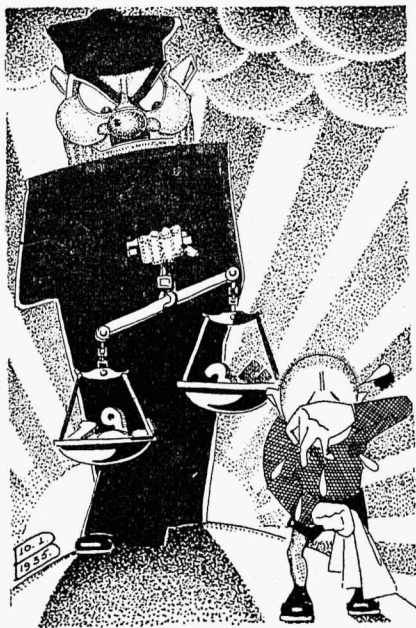
õpetamisega ja on „üliõnnelik“, kui suudab tunnis mõne eriti sentimentaalse teose tegelaste iseloomude analüüsimisel õpilasi vaidlusteni õhutada. Suhtudes õpilasisse häätahtlikult, on ta hommikuti kombeks õrna vastutulelikkusega kõigile koolinoortele teretamist õpetada ja seda nõutada. Sääljuures meeldival kombel puuduvad tal täiesti „klassihuvid“ — kindlaid piirjooni ta õpilaste ja õpetajate vahele ei tõmba — vaid meeldi teretab ka ise õpilast esimesena, süvendades seega kõigis lugupidamist oma isiku vastu. Erihuvide täpset liigitelu kahjuks ei tea, ent oma teadmatuseski julgen oletada, et need haaravad kõiki tänapäeva kultuurinimesele vajalikke valdkondi.

Pärli, T. Saksa ja inglise keele õpetaja, kes juba aastaid on säilinud muutumatuna, nii välisuselt kui ka õppemeetodilt. Suhtub juba aastaid äärmise tõsidusega ja nõudlikkusega õppeainesse, kannab juba aastaid näpitsprille ja sinist ülikonda (mitte küll sedasama, ent ülikonna värv on „konstantne“, alati tumesinine). Mingit erilist hingesugulust tal vist õpilastega pole, seepärast erajutte ei räägi, vaikib alati või kui räägibki, siis teeb seda lühidalt, ilmatu asjalikult ja sõbraliku ironiaga. Lahutamatuks sõbraks on talle pisike, ent imponeeriv taskupliiats, kuna selle ülesandeks on samuti pisikesse taskuraamatusse tihti väga „raskekaaluliste“, nullile liginevata arvude maalimine. Eraelus tegeleb suurel määral saksa keele ja kirjanduse uurimisega. Vahetevahel istub ka kinos mõnd sügavprobleemilist saksakeelset helifilmi nautides.

Reeben, A. Kõrgete huvidega õpetaja, keemik ja loodusteadlane. Kasvult pikavõitu, nurgelise näoga,

kogu ta olemusest särab energiat ja jõudu. Ja selle eest võlgneb ta tänu oma eluviisile: otse pisiasjaliku täpsusega täidab ta kõiki tervishoiunõudeid. Ning koolinoorisegi oskab ta oma kõnedega ebatervisliku eluviisi tagajärjel tekkivaist haigusist sisendada sellist „hirmu“, et õpilased hakkavad samuti hoolsasti oma tervise eest hoolitsema. Usub, et inimese arenemistaset näitab tema pealuu ehitus. Ja nii mõnigi kord teeb mõnegi õpilase kolbale ta omnikku õnnelikuks tegeva komplimendi. Erihuvidest tähtsaim on põhjalikum süvenemine oma huvialalistesse küsimustesse kui ka mitmesuguseisse põhjapanevaise teooriasse ja maailmavaateisse.

Sulla, O. Füüsik ja matemaatik, kes on veendunud, et inimeses on valitsevaks meeleks nn. motoorne

Kuidas külv, nõnda lõikus.

mälu, milline on vastuvõtlik vaid sagedastele kordamistele. Armastab kanda ülimumoodsaid sarvprille, kuid enamasti tumedavärvilise ülikonna rinnataskus kõrvuti pliiatsiga, kust mõlemad objektid välja piiluvad. Tunnis on häirimatu oma rahuga ja kindlaks kujunenud õppemeetodiga. Ohvrimeelselt jätkab tundi ka siis, kui vahetunniks helistatakse, ja tihti lõpetab tunni vaid järgmise õpetaja tungival palvel. Hariduspõllul on ta laialdast tunnustust leidnud päämiselt oma eeskujulikult korraldatud praktiliste töödega füüsika alal. Mõningate „akuutsete“ sündmuste eel, nagu ekskursionid, rongkäigud jne., õpetab õpilastele äärmiselt üksikasjalialt esinemisreegleid — tihti isegi ei unusta mainimata lauakombeid. Võtab aktsioonina vanade helleenide kuulsat ütlust: „Mens sana in corpore sano“ ja eraelus harrastab sellest tingituna sporti: suvel liigub heledais pükstes tennisreket kaenlas ja talvel harrastab iluisklemist.

Sutt, J. Ilmelt tõsine, järsu kõneviisiga ja painduva kehaehitusega õpetaja, kes tunneb lõbu sellest, kui saab õpilasi mõned korrad nädalas võimlemistunnis tagajärjekalt „piinata“. Ja seda viimast oskab ta otse keskaegse inkvisitsiooni-kohutuniku nõudlikkusega; teeb ise mõne kaelamurdva harjutuse ees, ja olgu õpilased siis lahked ning tehku seda kontide ragisedes järele. Erihuvideksi on tal suurel määral sport — küll suvi- küll tali-, küll kerge- küll raskesport. Teenib seega põhimõtet (ja püüab seda õpilastessegi istutada), et inimene olgu kehalt arenenud, tugevuse, ilu ja mehisuse eeskuju!

Vaigla, A. Huvitavalt omapärane jõuline kuju, kes õpilasis süvendab armastust eesti keele ja rah-

vuse vastu. Oige meeldival kombel jätab õpilastele tundides laia sõnavabaduse, korraldades sageli teemalalisi vaidlusi ja referaate. Kõnelda oskab ta eht oratoorlikult, kusjuures ta just oma sisemise energia küllusega suudab mõjustada kuulajaid. Eriti suurel määral avaldub ta sisemine jõulisus siis, kui ta suvatseb aegajalt aktuste puhul saalis kõnelda. Kord sellisel aktusel — hõimuõhtul — keegi abiturient lausub üsna kuuldavalt: „Cicero tribüünil“ — Sellest päevast alates oleme suuri-mad sõbrad tolle taipliku abiturientiga. Erihuvideest olulisemad ülalmainitud T. P. G. „Cicerol“ on matkamine: küll matkab ta Niper-naadi innukusega üksikuis kodumaisis maakolgis, küll Kalevipoja südidusega soome veljede keskel. Vaatamata oma huvide mitmekülgsusele on ta aega leidnud „Eesti keele grammatika“ avaldamiseks, et „huvidest vaeseil“ õpilasil oleks millegagi tegelda. Nüüd aga valitseb õpilasperes üldine „hirm“ et ta lähemas tulevikus kavatseb nende tarvis „ajaviite-kirjandust“ välja anda. — Elame, näeme!

Vender, E. Nii kujult kui ka aktsendilt kuidagi saksapäraselt mõjuv pedagoog, kelle otseseks kohustuseks ongi saksa keele õpetamine. Eriti siis, kui ta tunnis mõjuka iseteadliku pilgu saadab üle klassi, paistab ta oma kutse aristokraatliku esindajana. Arutihti võib nähv teda linnas „tõtasklemas“, käes vihmavari, milline juba aastate vältel on ta lahutamatu kaaslane. Eraeluski tegeleb suurel määral saksa kirjanduse — muidugi mõista klassikalise ilukirjanduse uurimisega. Muidu — „durch und durch gutmütiger Mensch und vielseitiger Lehrer“.

Vilberg, G. Ikka muigel näoga, iseteadliku ja tsipa pilkava vaatega,

oma väärtust tundev ja hindav maa- ja taimeteadlane — teadusliku kraadiga dr. phil. Alati on tal kiire, alati peab ta ruttama, nii õppeaines kui ka eraelus; seega näib tal loosungiks olevat teadmine, et „time is money“. On mitmete-setmete õpperaamatute autor, ajakirja „Loodusevaatleja“ toimetaja ja mitmete teaduslike väljaannete juures kaastööline. On oma kauaaegse õpetaja praksise jooksul kindlaskujunenud õppemeetodi omandanud ega lase end millegist põrmugi häirida. Lisaks omab veel hästikorraldatud isikliku raamatukogu, kus isegi tema elus kunagi juhtivat osa etendanud aabits olevat säilinud — ja räägitakse, et koguni iluköites. Eraelus kuuldavasti on katsetanud ja katsetab praegugi mitmesuguste väiksemate ilukirjanduslike üri-

tustega. — Nii et kokkuvõttes võib tunnistada: energiat ja loomisjõudu tal on!

* * *

Sooh! — lõpetanud oma sulekriipsutused pöördun traditsioonilises lõppsõnas veel kõigi asjaosaliste — lugupeetud õpetajaskonna — poole oma härdaima koolipoisiliku palvega: loetagu minu poolt paberile lipsanud mõtteid sõbralikult, eelarvamisteta, ja andestatagu, kui mu ülemeelik sulg kellegi kohta on esitanud mõne ülearuse või eksliku joone. Õpilaskonnalt — kaastöitlejailt — aga loodan samuti meid kõiki ühiseks tervikuks kõitvat sõbralikku suhtumist kirjutatuses. Saagu õpetajaskond meile veelgi lähemaks, usaldus õpetaja-õpilase vahel veelgi südamlikumaks.

09.02. 35.

V. V.

Pilk kooli ellu.

T. P. G. Asemikkude-kogu tegevusest.

Käesoleva poolaasta esimene Asemikkude-kogu pääkoosolek peeti 24. jaan. Päevakorra huvipunktiks oli uue õpilaskonna juhataja ja juhatusliikmete valimine. Õpilaskonna vanemaks valiti A. Tolpats IV-r kl., juhatusliikmeiks L. Märss V-r. kl., V. Simm IV-t. kl., E. Hansi IV-r. kl. ja G. Kiiiman IV-r. kl. Ringide üldjuhatajaks valiti V. Valter IV-r. kl.

Teine Asemikkude-kogu koosolek peeti 7. veebruaril, kus võeti vastu ja kinnitati ringide eelarved. Ringidele määrati kogusummas toetust 40 kr., seega rahuldati kõigi ringide poolt esitatud toetuspalved täieli-

kult. Üksikuist ringest said toetust: Enese-kasvatusering — 7 kr., Fotoring — 7 kr., Humanitaarring — 7 kr., Kujutava Kunsti ring — 0.50 kr., Loodusteaduste ring — 3 kr., Malering — 4.50 kr., Spordiring — 6 kr. ja Tehnikaring — 5 kr. Samal koosolekul tõsteti üles õpilaskonna põhikirja muutmise küsimus. Sooviti nimelt, et õpilaskonna vanema valimine toimuks otseselt kogu õpilaskonna osavõtul, mitte Asemikkude-kogu poolt, nagu see siiani on toimunud. Asemikkude-kogu oli selle sooviga põhimõttelikult nõus ja otsustas põhikirja muutmiseks vastavad sammud astuda.

Ge.-Ki.

Maleringi tegevusest.

9. okt. kuni 13. det. 1934. a. korraldas T. P. G. Maleringi juhatus maleturniiri kooli meistri nimele. Turniirile andis üles 18 õpilast. Neist mängisid turniiri lõpuni 14 õpilast. Turniiri algul käidi mängimas hoolega,

kuid turniiri viimastel voorudel muutus osavõtt loiumaks. Seetõttu otsustati umbes $\frac{1}{3}$ partiisid mängimata. Turniiri tehnilisi tagajärgi kujutab alljärgnev nimestik:

1. Kord — 12¹/₂ p.
  2. Kiiman — 12 p.
  3. Kurik — 11¹/₂ p.
  4. Alver — 10 p.
  5. Valter — 9 p.
  6. } Ereline, Kullam — 4 p.
  7. }
  8. } Estam, Paberit — 3 p.
  9. }
- teistel vähem.

Nagu näha, on kõvem konkurents olnud kolme esimesele kohale tulnu vahel. Vaidlematult neist kolmest parim on meister Kord. Ta on teinud aasta jooksul läbi suure arengu (läinud õppeaastal oli turniiris neljas). Kurik ja Kiiman aga on jäänud oma läinud aasta loorbeile puhkama. Teisele kohale pääses Kiiman õnnega, kuna võitispunkti Rosenbergi nimistust kustutamise, kellele ta oli kaotanud. Neist kolmest kõige kindlam, väljakujunenud mängustiiliga võistleja on Kurik. Teisist mängijaist võiks nimetada Alverit ja Valterit, kelledest võiks ka päris hääd malemängijad kujuneda. Üldiselt võib enamvähem kõigile mängijaile südamele panna — õpitagu ka teooriat, kuna selle tundmine on praegu kõigil kehavõitu.

27. jaan. ja 3. veebr. toimus Hugo Treffneri gümnaasiumi ja Poeglastegümnaasiumi vaheline malevõistlus vastavate ringide korraldusel. Matš oli kahe vooriline ja toimus 10. laual. Esimene voor peeti Hugo Treffneri gümnaasiumis 27. jaan., kus Poeglastegümnaasiumi meeskond mängis valgetega ja kaotas 4 : 6. Teine voor peeti 3. veebruaril Poeglastegümnaasiumi ruumes. Siin Poeglaste gümnaasiumi meeskond mängis mustadega ja võitis 7 : 3. Meeskond esines üldiselt hästi, kuid paisti, et asjasse suhtuti liig pääliskaudselt, mis ilmnes eriti esimese vooru ajal. Meeskonnas esinesid ja saavutasid punkte laudade järjekorras: Kord 2, Kurik 1, Kiiman 1¹/₂, Otti 1, Rosenberg 1 (mängis ainult

teises voorus), Käost 1, Alver 1, Valter 0, Mendik 1, Estam 1¹/₂, ja Lindpere 0 (mängis ainult esimeses voorus, teises asendati Rosenbergiga).

Võistluse ajal ei puudunud ka oma kriitiline moment: 2. vooru ajal oli seis korra 4 : 8 Poeglastegümnaasiumi kahjuks. Kuid siis hakkas Poeglastegümnaasium järele võtma ja peagi oli seis 8 : 8, edasi saavutasid mõlemad punkti ja seisul 9 : 9 mängiti veel ainult kahel laual, kus Poeglastegümnaasiumi au kaitsesid Kord ja Kurik. Mõlemad saavutasid võidupunkti ja seega tuli üldvõitjaks T. P. G. meeskond tagajärjega 11 : 9.

Lõpuks võib lisandada, et kui läinud õppeaastal meil puudus peaaegu täiesti noorte mängijate kaader, siis nüüd see on juba olemas. Võime loota, et Malering jääb püsima elujõulise ringina teiste ringide kõrval.

Ge Ki.

Enesekasvatuseringi 1934./35. õ. a. II semestri juhatuse koosseis on järgmine: juhataja H. Pavlin, juhataja abi A. Stanovits, kirjur J. Teder, laekur A. Kikerpill, laekuri abi K. Pett.

Enesekasvatusering korraldas 13. nov. „Humanitaar-ringiga“ ühise huviõhtu, kus kõneles üliõpil. H. Mark teemal: „Tänase nooruse enesekasvatuslikke ülesandeid“ ja õpil. E. Annus: „Tänapäeva noorus ja usk“. Kõnede mitmekesistamiseks kanti ette deklamatsioone ja muusikalisi ettekandeid. Ettekannetele järgnes seltskondlik osa. Teiste keskkoolide usulis-eetilis sihte taotlevate ringidega korraldati kõnekoosolekuid: 15. nov. E. N. K. S. T. G. ruumes, kus kõneles õp. Taul teemal: „Muhamed ja islam“. Järgmine koosolek korraldati T. P. G. ruumes 24. jaan., kus kõneles õp. Sommer teemal: „Kas Taara

usk on elujõuline? Mõlemail koosolekuil kõnedele järgnesid muusikalised ettekanded. Veel korraldati 16. dets. jõuluõhtu teelauga, mis kõigiti õnnestus.

Humanitaar-ringi üritusist.

T. P. G. Humanitaar-ringi tegevus on näidanud järjekindlat paranemise ja elavnemise tendentsi ning seetõttu pälvinud täiel määral õpilaskonna laialdase poolehoiu. Ringi juhiks on praegu P. Hubel V-t. kl.

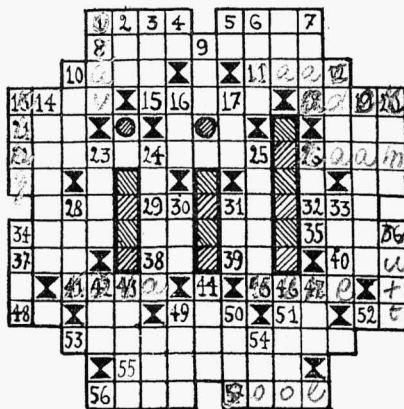
Eriti käesolev poolaasta töötab oma tegevuselt huvitavaks ja sisukaks muutuda. Nii korraldati juba 22. jaanuaril referaatvaidluskoosolek T. T. G. ruumes koos säälsel „Kirjandusringiga“. Refereeris T. T. G. õpilane H. Puusepp teemal: „Leida Kibuvitsa loomingu naistüübid“, oponeeris T. P. G. õpilane V. Valter. Koos viibis rohkesti õpilasi mõlemast koolist. Eriti vaidlusrohkeks kujunesid läbirääkimised — tänu pääsjalikult haruldaselt sisukale referaadile. Avaldati soove, et ka tulevikus samalaadiliseid õhtuid korraldataks.

Käesoleva poolaasta tegevuskavas ongi üks referaatõhtu koos, T. T. G. kirjandusringiga, kirjanduslik kohus ja lõpuks kõnekursus koos T. P. G. Enesekasvatuseringiga. Juba praegugi tuntakse õpilasperes mainitud ettevõtete vastu õigustatud huvi.

Omalt poolt Humanitaar-ringi juhatus teeb kõike, et neid üritusi ligemal ajal teostada. V. V.

Ristsõnu.

Põikread: 1. Eesti kirjanik †. 5. Trepri osa. 8. Siid Tartus. 10. Isikuline asesõna. 11. Veesõiduk. 13. Kuningas piiblist. 15. Nädalapäev. 18. Põllutööriist. 21. Ilmastiku nähe. 22. Ühe rahvuse eepos. 26. Matk, reis. 29. Teaduslik kraad. 31. Tegusõna. 32. Ese. 34. Kiire, kärmas. 35. Saksa kirjanik. 37. Kääne sõnast „uni“ 38. Sina. 39. Teie. 40. Endine eesti ajakiri. 41. Jää omadus. 45. Suurriik Euroopas. 48. Kaassõna. 51. Jõgi Lätis. 52. Sidesõna. 53. O. Lutsu teos.

55. Värsked sõnumed. 56. Eesti naiskirjanik †. 57. Maitseaine.

Püstread: 1. Väike metsloom. 2. Eestipärane naisnimi. 3. Hoolas, usin. 4. Kaksikkonsonant. 5. Kaubanduslik lühend. 6. Tasane, lohkudeta. 7. Põhjamaade rahvuste müüt. 9. Ebaharilik, üllatav nähe. 10. Hobueesel. 12. Mõte. 13. Kantakse jalas. 14. T.P.G. õpetaja. 16. Metsanurga meisternovell. 17. Saksakeelne artikkel. 19. T.P.G. õpetaja — eesnime algtäht ja nimi. 20. Väikseim elus olevus. 23. Jõgi Saksas. 24. Jõgi Indias. 25. Jõgi indias. 26. Ümbritseb pilti. 28. Riidekauplus Tartus. 30. Purjeka osa. 31. Ilmakaar — rahvusvaheliselt. 33. Eesti helilooja †. 34. Geomeetriline oskussõna. 36. Pisarate vool. 42. Esteetiline mõiste. 43. T.P.G. õpetaja. 44. Magus aine. 46. Kaubanduslik oskussõna. 47. Toitaine. 49. Jõgi Eestis. 50. Suurjeooneline näitus, väljapanek. 54. Poisi nimi.

Lahendused saata kupongiga varustatult hiljemalt 1. aprilliks s. a. „lil“ toimetusele. Õigete lahendajate vahel loositakse välja kolm ilukirjanduslikku teost.

